

Zij die ziet

Colofon

Copyright © 2026 Eva Krap

Auteur: Eva Krap

ISBN: 9789465465869

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
geluidsband, elektronisch of op welke wijze
dan ook, zonder schriftelijke toestemming
van de uitgever.

1.

De sleutel past niet meteen.

Dat is het eerste wat ik merk als ik voor de houten voordeur sta, met een ouderwetse, ijzeren sleutel, het soort dat je tegenwoordig alleen nog ziet in antiekwinkels of in films die zich afspelen in een andere eeuw. Ik draai hem drie keer voor hij wil meegeven, en zelfs dan klinkt het slot alsof het me moet keuren en beslissen of ik wel de moeite waard ben.

De deur zwaait open met een zucht.

Welkom thuis, lijkt het huis te zeggen.

Eindelijk.

Ik stap niet meteen naar binnen. Ik blijf in de deuropening staan, mijn rugzak zwaar op mijn schouders, en kijk. Dat doe ik altijd. Ik neem de tijd om te kijken voor ik handel.

Mijn moeder vond het vroeger een irritante eigenschap. *Elowen, je staat weer te staren.*

Maar tante Roos omschreef het altijd anders. *Jij bent iemand die ziet*, zei ze ooit op een middag, lang geleden, toen we samen aan de keukentafel zaten met dampende koppen thee en regen die tegen de ruiten sloeg. *Dat is zeldzamer dan je denkt.*

Nu kijk ik naar het huis van tante Roos, en ik probeer te begrijpen wat ik voel.

Verdriet, ja. Dat is er nog steeds, als een doffe pijn achter mijn borstbeen die ik de afgelopen weken heb leren kennen als nieuw gezelschap. Roos is tweeëntachtig geworden, en haar dood was niet onverwacht geweest. Maar er bestaat geen voorbereiding die het minder maakt als iemand er werkelijk niet meer is. Dat leer ik nu op de harde manier.

Maar er is ook iets anders. Iets wat ik voorlopig maar nieuwsgierigheid noem, al weet ik dat het woord niet helemaal klopt. Het huisje is klein maar niet benauwd. Dat is het eerste wat je ziet: hoe het licht er op een vreemde manier naar binnen valt, alsof de ramen groter zijn dan ze eruitzien van buiten, alsof het huis zijn eigen licht maakt. De muren zijn van donker hout, oud en glad van de tijd, en ze ruiken naar iets wat ik in mijn geheugen moet opdiepen - bijenwas, dennenhout, en daaronder iets kruidigs wat ik niet kan thuisbrengen. Salie misschien. Of iets ouder dan salie.

De voornaamste ruimte is één grote kamer die keuken, eetkamer en woonkamer tegelijk is. Er staat een houtkachel van gietijzer in

de hoek, zwart en solide als een kleine vesting. Daarvoor een versleten fauteuil in een kleur die ooit donkerrood was en nu de tint heeft aangenomen van droog blad in de herfst. Op de leuning ligt nog een deken, een gehaakte spreij in okergeel en bruin, alsof Roos er net van is opgestaan om thee te zetten en ieder moment terug kan komen. Ik leg mijn hand op de deken.

Koud. Natuurlijk koud. Al weken koud. Ik adem diep in en kijk verder. Langs de muren staan boekenplanken, van de vloer tot het plafond, gevuld op de manier waarop alleen echte lezers hun planken vullen: zonder systeem, maar met een logica die van binnenuit klopt. Paperbacks naast zware gebonden werken, gidsen voor paddenstoelen naast poëziebundels. Overal kleine dingen ertussen - een steen met een gat erdoorheen, een gedroogde distel, een miniatuurruil van aardewerk. Roos had nooit een plank bezeten die alleen maar voor boeken diende. Elke plank was ook een altaartje, een kleine ode aan de wereld. De keuken is achteraan, gescheiden van de rest door een boog van robuust hout. Een houten aanrecht, een stenen gootsteen, koperen kranen die groen zijn uitgeslagen

bij de basis. Aan een haak boven het raam hangen bosjes gedroogde kruiden - tijm, rozemarijn, iets paars wat ik niet herken. Buiten dat raam is de tuin, en achter de tuin begint het bos.

Het bos begint eigenlijk al bij de schutting. Ik kijk er even naar - die donkere rand van bomen die het perceel afsluit als een muur - en wend mijn blik af. Dat is voor later. Ik moet eerst de rest opnieuw zien.

De slaapkamer is een trap op, een steile krappe trap die rechtsaf slaat en uitkomt op een kleine overloop. In de slaapkamer zelf past precies één groot bed, een kast van donker hout, en een raam dat uitkijkt op de achterkant van het perceel. Op het bos dus. Ik zet mijn rugzak neer op het bed en kijk naar buiten.

De bomen staan stil. Er is geen wind.

Dan pak ik de brief uit mijn zak.

Ik heb de brief nu al zo vaak gelezen dat ik hem bijna uit mijn hoofd ken. Het papier is crèmekleurig en zwaar, het soort papier waar mensen op schrijven als ze weten dat de woorden moeten blijven. Roos' handschrift is groot en golvend, een beetje scheef naar rechts, precies zoals ik het me herinner van alle verjaardagskaarten en

briefjes die ik door de jaren heen heb ontvangen.

Lieve Elowen,

Als je dit leest, ben ik er niet meer, en jij staat binnenkort voor het huis en weet niet goed wat je ermee aan moet. Dat vind ik prachtig.

Ik had drie keuzes. Je moeder, maar Ellen heeft altijd te veel haast gehad voor een plek als deze. Je neef Mark, maar Mark zou het binnen een jaar hebben verkocht. En jij. Jij bent iemand die ziet. Dat heb ik je al eens gezegd, en ik meen het nog steeds. Dit huis heeft iemand nodig die kijkt voor ze handelt. Die luistert voor ze spreekt. Die de moeite neemt om te begrijpen wat een plek je probeert te vertellen.

Het huisje verdient iemand die er echt is. Niet op bezoek.

Ik heb er drieënveertig jaar gewoond. Het heeft me meer gegeven dan ik je in een brief kan uitleggen. Dat ga je ooit begrijpen, als je begint met je zoektocht.

Maak er iets moois van. Niet voor mij. Voor jezelf.

Ik hou van je,

Roos

P.S. De kachel trekt raar als de wind uit het noorden komt. Je moet het schuifje aan de linkerkant iets verder openzetten. Ik had het al jaren willen repareren.

Ik vouw de brief op en houd hem even tegen mijn borst. Ik voel me belachelijk en doe het toch.

Voor jezelf, heeft Roos geschreven. Niet als plicht. Niet als herinnering. Voor mezelf. Ik kijk op naar het raam. Het bos staat er nog steeds, donker en stil en breed als een schouder.

Ik ga de kachel aansteken. Ik ga boodschappen doen in het dorp. Ik ga de boeken bestuderen en de tuin bekijken en uitzoeken wat die paarse kruiden boven het raam zijn. Ik ga hier wonen, echt wonen, niet rondwalen als een gast in andermans ruimte.

Ik ga mijn tante eer aandoen.

Maar eerst sta ik nog even bij het raam, en kijk naar de bomen, en wacht, zonder te weten waarop.

Het bos kijkt terug.

Ik weet niet waarom ik dat denk. Er is niets te zien. Alleen bomen, dicht op elkaar, hun stammen donker in het late middaglicht.

Maar het gevoel blijft hangen terwijl ik de trap af loop, terwijl ik mijn jas aan de haak bij de deur hang, terwijl ik de kachel open en de oude koude as ruik van de laatste keer dat Roos hier vuur heeft gemaakt.

Het gevoel dat het bos me heeft zien aankomen.

En dat het heeft gewacht.

2.

De ochtend ruikt naar vocht en dennenhars. Ik sta bij het keukenraam met een kop koffie - de eerste kop koffie in dit huis, gezet in een percolator die altijd achter in de kast heeft gestaan en die eruitziet alsof hij al minstens twintig jaar meegaat - en kijk naar de tuin. De dauw ligt nog op het gras. Een merel hopt tussen de moestuin, pikt even, hopt verder. Het bos staat te ademen in de vroege kou, de bomen zwaar en donker, hun kruinen vaag in de ochtendmist, aanwezig, op de manier waarop oude dingen aanwezig zijn. Ze weten dat ze er al waren voor jij er was, en dat ze er nog zijn als jij er niet meer bent.

Ik drink mijn koffie.

De kachel brandt. Ik heb er gisteren een half uur voor nodig gehad om hem aan de praat te krijgen, en het schuifje aan de linkerkant heb ik drie keer bijgesteld voor de trek klopte, maar uiteindelijk brandde hij zoals Roos hem altijd heeft laten branden: laag en gestaag, zuinig met het hout, zonder te spetteren of te roken. Alsof hij alleen maar iemand nodig had die de moeite nam om te luisteren.

Ik heb goed geslapen, wat me verbaast. Ik verwachtte wakker te liggen in het vreemde bed, luisterend naar de geluiden van het huis, naar de manier waarop het zet en krimpt in de nacht, waar de vloer kraakt, welk raam tocht. Maar het bed rook naar bloemen en schone was, en buiten was het zo stil dat ik het enige moment dat ik wakker werd, dacht dat ik thuis was. Maar dit is nu mijn thuis.

Ik moet boodschappen doen.

Ik zet mijn kop neer, pak mijn jas en ga. Het dorp ligt op tien minuten lopen van het huisje, langs een weg die meer pad dan straat is: een smal asfalt met aan weerszijden hoge heggen waar de vogels in zitten te vergaderen. Ik ken deze weg. Ik heb hem gelopen als kind, als tiener, als twintiger die in de zomervakantie bij tante Roos logeerde en 's ochtends broodjes ging halen voor het ontbijt. De weg is niet veranderd. De kuil bij de bocht is er nog, de brievenbus aan het einde van een oprit die al jaren schuin staat. Ik ben degene die is veranderd.

Of misschien is het de afwezigheid van Roos naast me die het anders maakt. We liepen deze weg vaak samen als ik er was.

Zij kende elke berm, elke plant die langs het pad groeide, vertelde me welke vlinder op welke bloem zat en waarom. Ik loop nu in de ruimte die zij innam, en die ruimte voelt groter dan ze zou moeten zijn. Groter dan één mens kan zijn.

Ik trek mijn jas wat strakker om me heen en loop door.

Het dorp heeft een bakker, een kleine supermarkt, een ijzerhandel die ook tuinspullen verkoopt, en een café dat 's ochtends koffie schenkt aan wie er maar wil zitten. Dat is eigenlijk alles wat je nodig hebt, had Roos altijd gezegd. Alles wat je niet hier kunt kopen, wil je waarschijnlijk helemaal niet hebben.

Ik begin bij de bakker.

De bel boven de deur rinkelt, en Paula kijkt op achter de toonbank. Ze is in de zestig, breed gebouwd, met het soort handen dat altijd naar bloem ruikt. Ze herkent me meteen - dat zie ik aan haar gezicht, hoe het even verzacht voor ze glimlacht.

"Elowen." Ze komt achter de toonbank vandaan en pakt mijn handen in de hare. Warm en droog. "Wat fijn om je te zien, meisje. Al is de reden..."

Ze schudt haar hoofd. Verdere woorden zijn niet nodig.

"Ik weet het," zeg ik.

"Ze had het altijd over je." Paula laat mijn handen los en loopt terug naar haar plek achter de toonbank. "Twee krentenbolletjes?"

Dat was wat ik altijd kocht als kind. Ik knik. Ze pakt ze in met vlotte, vertrouwde bewegingen. "Ga jij er nu wonen? In het huisje?"

"Dat is het plan."

"Goed," zegt ze, met een beslistheid die me verrast. "Het moet bewoond zijn, dat huis. De laatste paar jaar..." Ze stopt even, zoekt naar woorden. "Roos was er nog, maar ze deed niet altijd open. Gordijnen dicht op klaarlichte dag. Ik maakte me soms zorgen." Ik neem de bolletjes aan en glimlach. "Ze was altijd al iemand die van haar privacy hield."

"Ja," zegt Paula. Maar haar toon zegt iets anders. Iets waarvan ze beleefd genoeg is om het niet uit te spreken. Ik vraag me af wat ze niet zegt.

Bij de supermarkt is het Thomas die de kassa beheert - een jaar of veertig, mager, met het gezicht van iemand die buiten werkt

in de zomer en dat de rest van het jaar meedraagt op zijn huid. Hij kende Roos al zijn hele leven.

"Condoleances," zegt hij, terwijl hij mijn spullen scant zonder ernaar te kijken. "Ze was een bijzondere vrouw."

"Dat was ze," zeg ik.

"In het dorp zeiden we altijd: als je Roos wilt spreken, moet je geluk hebben." Hij lacht kort, halfhartig. "Ze was er, maar ook weer niet, weet je wat ik bedoel? De laatste tijd zeker. Mijn moeder heeft haar een keer aangesproken op de markt en ze liep gewoon door. Alsof ze haar niet zag. Of niet wilde zien."

Ik leg mijn pinpas op de lezer. "Ze was ouder aan het worden."

"Ja, natuurlijk," zegt hij snel. "Dat zal het zijn geweest."

Maar hij zegt het op de manier waarop mensen iets zeggen als ze denken dat jij niet wil horen wat ze eigenlijk denken. Ik voel mijn ergernis groeien.

Het ergste is Lies.

Ik loop haar tegen het lijf bij de ijzerhandel, waar ik zoek naar een nieuw schuifje voor de kachel. Lies is begin zeventig, klein, met wit haar dat ze kort draagt en ogen die altijd

iets te lang op je blijven rusten. Ze was een van Roos' oudste vriendinnen, voor zover Roos vriendinnen had. Ze omhelst me bij de deur en ruikt naar rozenwater.

"Lieverd," zegt ze. "Wat goed dat jij het huis hebt gekregen. Echt. Er moest iemand komen die er orde op zaken stelt."

Ik kijk haar aan. "Hoezo orde op zaken?"

"O, niets bijzonders hoor." Ze wuift het weg met een hand. "Je weet hoe het gaat als mensen ouder worden. Ze laten dingen schieten. Je tante had... ideeën. Dat had ze altijd al, maar de laatste jaren werd het wat..." Ze zoekt het woord, en ik zie haar het vinden en het vervolgens halverwege afremmen. "Intenser," zegt ze uiteindelijk.

"Ze was wat intenser geworden."

"Wat voor ideeën?" vraag ik.

"O, over het bos, over het land, over van alles." Lies lacht, een tikje te licht. "Je weet hoe ze was. Altijd bezig met van die dingen. Kruiden, vogels, tekens in de natuur." Ze legt haar hand even op mijn arm. "Het was lief, hoor. Echt. Ze was een bijzondere vrouw. Alleen de laatste jaren... tja." Ze knijpt even. "We maakten ons zorgen. Om haar alleen in dat huisje."